

Yhdyskuntateknisten palvelujen seudulliset yhteistyömahdollisuudet Tampereen seudulla

Loppuraportti 4.11.2008

Sisällysluettelo

Suunnitelman tarkoitus	3
Yleistietoa kunnista	3
Nykyiset yhteistyömuodot	3
Organisointitavat	4
Uudet yhteistyömuodot	4
Suunnittelu	4
Suunnitteluttaminen	4
Suunnittelutuotanto	5
Rakentaminen	5
Rakennuttaminen	5
Rakennustuotanto	6
Ylläpito	6
Katualueet	6
Viheralueet	7
Ulkoliikunta-alueet	7
Satamat	7
Muut yhteistyömuodot	7
Ehdotetut toimenpiteet	8

SUUNNITELMAN TARKOITUS

Työryhmän tehtävänä on ollut selvittää kuntayhteistyön mahdollisuuksia INFRA-alan rakentamisessa ja kunnossapidossa. Suunnitelma rajoittuu katujen, puistojen ja yleisten alueiden pitoon liittyviin tehtäviin. Toimeksiannosta on laadittu väliraportti 9.11.2007. Tehtävää on käsitelty työryhmän kokouksissa (8 kpl) ja seminaarissa.

Tampereen kaupunkiseudun yhdyskuntateknisen palveluiden yhteistyöryhmään ovat kuuluneet:

Petteri Hankivuo	Tampereen kaupunkiseutu
Pertti Heikkilä, Sanna Siukola 21.8.08 alkaen	Pirkkala
Tommi Jalkanen	Nokia
Tapio Kauppila	Vesilahti
Hannu Myllynen, pj	Ylöjärvi
Jukka Patronen	Orivesi
Merja Saarilahti	Kangasala
Wille Siuko	Tampere
Milko Tietäväinen, siht.	Tampere

YLEISTIETOA KUNNISTA

Seuraavaan taulukkoon on koottu kunnan teknisen toimen alaan kuuluvien palveluiden likimääräisiä tunnuslukuja.

	Asukas-luku	Katuja km	Jk+ Pp km	Puistoja Ha (hoidettava)	Ulkoliikuntapaikat kpl	Infran investoinnit 1000€	Infran kunnossapito 1000€	Oman tuotannon osuus
Kangasala	28100	137	51	107	73	5000	3500	50 %
Lempäälä	19300	110	40	30	21	4600	2700	50 %
Nokia	30500	230		109		17000	5400	50 %
Orivesi	9500	60	22	31	-	1000	450	70 %
Pirkkala	15800	80	50	30	12	3500	2000	50 %
Tampere	211000	680	800	2200	-	55000	25000	70 %
Vesilahti	4200	26	3	5	4	700	100	10 %
Ylöjärvi	26700	153	45	24	93	6300	4700	70 %

NYKYISET YHTEISTYÖMUODOT

Nykyisiä käytössä olevia käytännön seutuyhteistyömuotoja ovat esimerkiksi katumaksutaksa ja ylijäämämaiden vastaanottoiminta.

Pirkkalan Linnakorvessa on avattu uusi maanvastaanottoaika. Se ottaa vastaan tiivistämiskelpoisia maa-aineksia. Hyvän sijaintinsa vuoksi Pirkkalan maanvastaanottoaika palvelee seutukunnan kuntien rakentamista, ja Pirkkalan kunta saa tarvitsemaansa täyttömaata. Tampereen Ruskon alueella on avattu kesällä 2008 myös uusi ylijäämämaiden vastaanottoaika. Se ottaa alkuvaiheessa ensisijaisesti tiivistämiskelpoisia maita kulkuteiden rakentamista varten.

Muita yhteistyömuotoja ovat olleet esimerkiksi:

- kiviainesten hankinta
- romuajoneuvojen säilytys
- liikennevalojen ylläpito
- Tampereen ympäristökuntien hankintarengas (infran materiaalit ja tarvikkeet)
- henkilöstön koulutus
- viherrakentaminen mm. taimistojen ja katupuuistutusten osalta
- osittainen varastojen yhteistyö

Tampereen ympäristökuntien kunnallistekninen ryhmä on kokoontunut viime vuosina 3-4 krt/v käsitellen yhteistyömuotoja sekä ajankohtaisia asioita mm:

- suunnittelun ja ulkopuolisten konsulttien laatutaso
- alueurakointi
- uudisrakennus ja peruskorjausurakointi
- kilpailutus
- henkilöstöhallinta
- rakentamisen ja kunnossapidon kustannusten vertailu eri kuntien kesken
- maapankkitoiminta (maa-ainesten siirtotarpeet yhteisessä tietojärjestelmässä)

ORGANISOINTITAVAT

Työryhmä on keskustellut erilaisista organisaatioteknisistä muutoksista, jotka edistävät kuntayhteistyötä. Erilaisia organisointitapoja on lukuisa määrä. Perusratkaisu on, että kullakin itsenäisellä kunnalla on oman tarpeen perusteella muodostettu teknisten palveluiden järjestämisestä vastaava organisaatio.

Perusratkaisun ja organisaatioiden yhdistämisen välimuoto voi olla yhteiset viranhaltijat ja toimihenkilöt asiantuntijatehtävissä, joiden palkkakustannukset jaetaan tai isäntäkunta laskuttaa sopimuksen mukaisesti.

Vaihtoehtoja ovat teknisten palveluiden yhdistäminen osittain tai kokonaan samaan organisaatioon. Kullakin kunnalla voi olla oma tilaajayksikkö päätöksenteon valmistelua ja toimeenpanoa varten. Tuottajatoiminnot voivat olla yksi seudullinen tuotanto-organisaatio, jolta kunnat voivat hankkia palveluita joko kokonaan tai osittain. Myös tilaajatoiminnot voidaan muodostaa seudulliseksi tilaajayksiköksi. Organisointi voidaan toteuttaa myös vaiheittain kahden kunnan kesken, ja toimintaa voidaan laajentaa tarpeen mukaisesti.

Yhdistämisellä on mahdollista luoda riittävän suuria yksiköitä, jotka voivat hoitaa laajoja tehtäväkokonaisuuksia. Yhdistämisen haasteena on itsenäisen kunnan tarpeiden arvioinnin, valmistelun, päätöksenteon ja toimeenpanon säilyminen sujuvana ja taloudellisena.

UUDET YHTEISTYÖMUODOT

Suunnittelu

Suunnitteluttaminen

Suunnitteluttamisella tarkoitetaan hanke- tai toteutussuunnitelmien hankintaa ja ohjausta. Tehtävä korostuu organisaatiossa, jossa ei ole omaa

suunnitteluresurssia ja suunnittelu ostetaan konsulttipalveluita tuottavilta yrityksiltä. Organisaatiossa, jossa on omaa suunnittelutuotantoa, tehtävällä voidaan tarkoittaa suunnittelun ohjaamista esimiesasemaan tai sopimusohjaukseen perustuen.

Suunnitteluttamisen perusteena on lainsäädäntö, normit ja suunnitteluohjeet. Suunnitteluohjeita ovat ammatillinen kirjallisuus ja kuntien omat suunnitteluohjeet. Esimerkiksi Tampereen kaupunki on laatinut katujen- ja rakennussuunnitelmien laatimista varten ohjeet. Lisäksi käynnissä on selvitystyö kadun poikkileikkaustyypeistä katuluokittain. Katu, joka jatkuu kunnan rajalle tai kunnan rajan yli, olisi hankkeen käynnistysvaiheessa tiedotettava naapurikuntaa kadun suunnittelun perusteista ja yhteensovitettava kuntien tarpeet. Perusteita ovat poikkileikkaus, geometrian yhteensopivuus, valaistus, katuviheralueet, kuivatus, pintarakenteet jne. Sama koskee soveltuvin osin viher- ja muita virkistysalueita.

Katusuunnitteluvaiheessa määrätään kadun kunnossapitoluokka. Sekin olisi sovittava yhteen naapurikunnan kanssa. Tiedonvälittämistä varten kuntien tulisi informoida alkavista katu yms. kohteista naapurikuntia mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta esim. kaavoituksen ja rahoituksen reunaehdot voidaan ottaa huomioon. Toimintatapa voidaan ottaa käyttöön heti.

Suunnittelutuotanto

Suunnittelutuotannon yhteistyötä voidaan tehostaa parhaiten, kun suunnittelun työkalut (suunnittelujärjestelmät) ovat mahdollisimman yhteensopivat. Tällöin järjestelmien ylläpidon ja henkilöstön osaamisen kehittämisen yksikkökustannuksia on mahdollista pienentää. Tällä hetkellä suunnittelujärjestelmät poikkeavat eri kunnissa. Tämän takia suunnittelutyön yhteistyömuodot voivat käsittää kokonaisuutena lähinnä yleiskoulutusta. Kunnilla, joilla on samat tai yhteensopivat suunnittelujärjestelmät, yhteistyö on hyödyllistä aloittaa esimerkiksi järjestelmien ylläpitoon ja tietosisältöihin (mallikirjastot ja dokumentit) liittyvissä tehtävissä.

Erilaisia teknisiä ratkaisuja varten kuntien hyvät käytännöt voidaan koota yhteiseen tietoverkkoon. Esimerkkinä voi olla Tampereen käyttämä pisteytys pienten liikenneturvallisuushankkeiden priorisointia varten. Tällä tavalla hankkeiden toteutusta voidaan objektiivisesti perustella ja helpottaa päätöksentekoa.

Suunnittelun yhteistyön muotona esitetään suunnittelijoiden vastuuhenkilöiden tietojen vaihtoa ja ohjelmistotyökalujen yhteensovittamista.

Rakentaminen

Rakennuttaminen

Rakennuttaminen tarkoittaa laajana käsitteenä rakennushankkeeseen ryhtyvän tehtäviä, joita ovat esimerkiksi maan hankinta, toimenpidelupien hakeminen, suunnitelmien teettäminen sekä rakentamisen hankinta ja valvonta vastaanottotehtävineen. Tässä yhteydessä käsite rajataan tarkoittamaan vain rakennusurakan hankintaa ja urakan valvontaa. Rakennuttamisessa kuntayhteistyö on hyödyllisintä aloittaa yhteensopivien toimintatapojen sekä niitä tukevien asiakirjojen avulla. Toimintatapoja ovat rakennuttamisen ja rakentamisen organisointi, josta esimerkkeinä:

- päärakennuttajan nimeäminen useita tilaajia käsittävissä hankkeessa
- pääsuunnittelijan nimeäminen ja tehtävät
- valvojen ja rakennuttajakonsulttien tehtävät ja vastuut
- urakkamuodot ja urakoiden alistamisperiaatteet.

Asiakirjoja ovat esimerkiksi yhteiset asiakirjamallit: tarjouspyyntö, urakkaohjelma, turvallisuussäännöt, ja turvallisuusasiakirja. Myös InfraRYL - rakentamisen yleiset laatuvaatimukset ja Infra 2006 – nimikkeistö määramittausohjeineen tulee kaikkien kuntien ottaa käyttöön. Olemassa olevat mallit voidaan ottaa heti käyttöön

Asfalttitöiden kilpailuttamisasiakirjoina käytetään Kuntaliiton julkaisuja ja asiakirjamalleja.

Kuntien väliset rakentamissopimukset raja-alueilla tulee ottaa käyttöön mahdollisimman pian. Sopimuksessa määritellään mm. teettäjätaho, aikataulu, kustannusjako ja hankintatavat.

Rakennustuotanto

Työryhmä on keskustellut lukuisista käytännön rakentamisen työvaiheista ja -menetelmistä, joita voidaan hyödyntää seudullisesti.

- kustannusvertailut kuntien kesken
- käytettävät työmenetelmät ja materiaalit
- taulukot hyvistä rakenneratkaisuista ja kustannuksista
- oman työn laadunvalvonta ja kelpoisuuden osoittaminen
- liikenteenohjaustoiminnot, opasteet, toteutus
- konevuokrauksen tarjouspyynnön yhtenäistäminen
- työturvallisuusasiat
- katuturvakoulutus ja asiakirjamallit
- MVR-mittarin käyttö. (työmaan turvallisuuden systemaattinen mittaaminen ja raportointi)
- asfalttikamien vastaanotto ja RC-päällysteiden käyttö

Ylläpito

Yleisten alueiden ylläpito käsittää katu-, puisto- ja ulkoliikunta-alueiden hoito- ja kunnossapitotehtäviä.

Katualueet

Katujen kunnossapitoon liittyviä yhteistyömuotoja voivat olla:

- katuvalojen ohjausta tutkitaan seudullisena ratkaisuna.
- selvitetään mahdollisuus ylikunnalliseen katuvalojen kunnossapitourakkaan
- yhteinen suolaliuosvarasto
- ajoratamaalaukset: Tutkitaan 2009, naapurikunnittain.
- pysäkkikatokset: Yhteistarjouspyyntö 2009.
- katu- ja viherrekisterijärjestelmät
- kaivulupakäytännöt
- liikenteenhallinta
 - vikapäivystysnumero 24h mahdollisesti seudullisena
 - liikennevalojen operatiivista hallintaa keskitetään
- siltojen yhtenäiset sopimuskäytännöt

- yhteinen silta-asiantuntija
- kuntarajoilla tapahtuva kunnossapito urakkakilpailutusten yhteydessä.

Viheralueet

Viheralueiden kunnossapidossa on lueteltu muutamia yhteistyömuotoja:

- Tampereen verstaas kalusteiden korjauksessa
- yhteishankinnat materiaaleissa ja palveluissa
- Nokian ja Tampereen arboristien käyttö yli kuntarajan.
- taimistot ja puutarhat

Ulkoliikunta-alueet

Ulkoliikuntapaikkojen hoito on kunnissa organisoitu eri tavoilla. Yhteistyömuodoiksi kirjattiin esimerkiksi:

- työmenetelmät ja kalusto
- yhteistyön lisääminen kenttien ja latujen hoidossa.

Satamat

Pienvenesatamien ja laitureiden hallinta poikkeaa laajuudeltaan eri kunnissa.

- laituriapaikkavuokrien taksojen yhdenmukaisuus tutkitaan
- käytännön satamayhteistyön syventäminen
- Tampereen satamamestarin käyttö virka-apuna

Muut yhteistyömuodot

Kirjattiin tärkeiksi todettuja toimintoja, joita on tarkoituksen mukaista järjestää seudullisesti tai edistävät seutuyhteistyötä:

Palveluiden vertailu

- laaditaan vertailutaulukko keskeisistä yhdyskuntatekniikan palveluista, tuotantotavoista ja kustannuksista.

Osaamisen kehittäminen

- katururva 1-2 koulutuksen edistäminen. Tampere järjestää seudulle koulutusta 1-2 kertaa vuodessa
- infra-alan koulutus: Tampere järjestää yleiskoulutusta nimikkeistöistä, laatuvaatimuksista ja kustannushallinnasta.
- Ammatillisen täydennyskoulutuksen jatkaminen

Viran- ja toimenhaltijoiden yhteistoiminta

- asiantuntijoiden säännöllisiä tapaamisia ajankohtaisista asioista sekä käytännön yhteistyön syventämistä ja sopimista
- asiantuntijatehtävien hoitaminen seudullisesti

EHDOTETUT TOIMENPITEET

Työryhmä esittää, että itsenäisillä kunnilla on oma valmistelusta ja tilaajatoiminnoista vastaava toimintayksikkö. Erilaisia tuotantotehtäviä kunnat voivat tehdä itse omana työnä tai hankkia niitä kilpailuttamalla. Kuntayhteistyön muodoksi esitetään verkostoitumista, jossa kunnat voivat hyödyntää joustavasti eri kuntien vahvuuksia ja hyviä toimintatapoja. Tällä menettelyllä voidaan tehostaa palveluiden järjestämistä menettämättä itsenäistä päätöksenteon valmistelua, toimeenpanoa ja toimimista lähellä kuntalaista tai palveluiden tarvitsijaa.

Seutukunnan arvioidaan kasvavan noin 60 000 asukkaalla lähivuosisikymmenien aikana. Kasvun ja suurien liikenneväylähankkeiden takia rakentaminen on vilkasta. Rakentamisen volyymi aiheuttaa useiden miljoonien kuutiometrien maansiirtotarpeet. Massojen hallinnan ja seutukunnan rakenteen tiivistämisen takia on välttämätöntä, että ylijäämämaiden vastaanotto toiminta on pitkäjänteistä toimintaa. Vastaanottoaikoja tavanomaista rakentamista varten on oltava vähintään Kolmenkulman, Ruskon ja Pirkkalan alueilla. Lisäpaikkoja tarvitaan suuria aluerakennushankkeita, joita ovat mm. Nurmi-Sorila ja Ojala-Lamminrahka, rakentamista varten. Puuttuvien vastaanottoalueiden suunnittelu on aloitettava jo yleiskaavoitusvaiheessa, jotta tarvittavat luvat voivat saada lainvoiman asemakaavan yhteydessä.

Lisäksi yleiskaavahankkeissa ja merkittävässä asemakaavakohteissa maanainestalous edellyttää hankekohtaista suunnittelua. Suunnitelmassa on esitettävä alueen kaivu- ja louhintamäärät sekä maa- ja kiviainesten käyttö siten, että vältetään ainesten hallitsematon kuljettaminen ja läjittäminen. Asian suunnittelun laiminlyönti aiheuttaa merkittävät ylimääräiset kustannukset.

Työryhmä esittää seuraavia kohteita tärkeimmiksi yhdyskuntatekniikan yhteistyöhankkeiksi vuodelle 2009:

1. Ylijäämämaiden vastaanotto, maapankkitoiminta ja massatalouden suunnittelu kaavahankkeissa
2. Suunnitteluohjeet ja ohjelmistot
3. Rakennuttamisen prosessien kuvaus ja yhteiset asiakirjat
4. Kustannusvertailut kuntien ja tuotantotapojen välillä
5. Asiantuntijoiden säännölliset tapaamiset käynnistetään käytännön toimenpiteiden toimeenpanoa varten.

Tarkempi aikataulu ja tehtävien vastuiden jakaminen sovitaan erikseen, kun loppuraportti on käsitelty ja hyväksytty ylemmissä työryhmissä. Työryhmä jatkaa yhteistyön ohjaus- ja seurantaryhmänä sekä tulee asettamaan tarvittavia alatyöryhmiä käytännön hankkeiden eteenpäinviemiseksi